

měry, které pro soudní opatření jsou důležité, z úřední povinnosti vyšetřiti a přísežný výslech svědků domněle ústní poslední vůle provésti. I když předložená listina není ústním testamentem, může býti pokládána za listinu sepsanou po rozumu první věty § 65 cit. pat., vždyť stačí, chce-li kdo ústně testovati, by před třemi svědky poslední vůli prohlásil. Okolnost, že zůstavitelka písemně obmyslela poříditi, ale nečinila tak, není na závadu, by ústně o svém jmění pořídila, když neprojevila výslovně vůli písemně neb ústně poříditi. Nelze proto před výslechem uvedených svědků tvrditi, že platně neb neplatně neb vůbec zůstavitelka o svém jmění nepořídila a nelze strany poukazovati, jak stěžovatel navrhuje, v tom, zdali byla platná či neplatná neb žádná poslední vůle učiněna, na pořadí práva.

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Dle protokolu ze dne 9. července 1919 tvrdil zástupce zůstavitelčiny dcery, jež se byla za dědičku ze zákona přihlásila, že zůstavitelka o svém jmění ústně pořídila a navrhl přísežný výslech svědků. Soudu byla předložena listina nadepsaná »Moje poslední vůle«, datovaná v Praze dne 27. září 1918 a podepsaná třemi svědky, nikoli však zůstavitelkou. Z toho, že tato listina byla sepsána, nelze souditi bezpečně, že zůstavitelka zamýšlela písemní poslední pořizovací opatření a že nechtěla pořizovati ústně. Listina uvedená může býti též zápisem o ústním posledním pořizování a byla za takový pokládána, ježto byla prohlášena soudem (§ 65 pat. z roku 1854). Bližší okolnosti, kterak došlo k sepsání listiny té a jde-li o ústní poslední pořizování, musí soud dle § 2 čís. 5 cit. pat. vyšetřiti z povinnosti úřadu řízením nesporným, by mohl dle § 75 nesp. říz. vyzvati dědice k přihláškám. Není tedy proti zákonu, že soud nařídil výslech svědků v řízení nesporném. Zejména však vyhovuje §u 66 nesp. říz., že nařízení byl výslech přísežný, poněvadž o něj výslovně bylo žádáno. Tímto výslechem svědků může soud zjistiti, zdali došlo k ústnímu pořizování a není třeba zjištění to odkazovati k řízení spornému, poněvadž cís. patent z roku 1854 obsahuje předpisy o tom, kterak se poslední pořizování ústní zjišťuje, tudíž nelze otázku, zda bylo ústně pořizováno a jaký obsah pořizování má (kteréž předměty v jedno spadají a odlišovati se nedají) pokládati za takovou, která dle § 2, čís. 7 patentu pořadu práva sporného vyhražena jest, třeba některý účastník popřel tvrzení o ústním pořizování a učinil tak spornou otázku, zdali je tu ústní pořizování. Souhlasná usnesení obou nižších soudů nejsou ve zřejmém odporu se zákonem a není tu podmínek § 16 cís. patentu z roku 1854 pro mimořádný dovolací rekurs, jemuž tedy vyhověno nebylo.

Čís. 295.

Při posuzování otázky nevčasnosti zrušení společenství nejsou rozhodny subjektivní (osobní) poměry podílníků, nýbrž poměry objektivní, dotýkající se podstaty věci a jevící na tuto účinek. Naproti tomu jsou pro otázku, zda navrhovaný prodej společné věci není na újmu ostatních po-

dílníků, směrodatny okolnosti a ohledy subjektivní (na př. svízelné vyživovací poměry doby poválečné).

(Rozh. ze dne 15. října 1919, Rv I 424/19.)

Žaloba podílníka A na podílníka B o zrušení spoluvlastnictví k zemědělské usedlosti jejím prodejem, byla ve všech třech stolicích zamítnuta. O d v o l a c í s o u d dospěl k právnímu názoru, že za dosud stávajících poměrů válečných žádaný prodej usedlosti byl by pro žalovaného nevčasným a ku jeho škodě (§ 830 obč. zák.). Jest u soudu všeobecně známo a nepotřebuje proto důkazů (§ 269 c. ř. s.), že dnes jest ještě takový stav válečný či poválečný, že ani valutové ani jinaké hospodářské poměry v republice Československé nejsou ustáleny, takže nelze bezpečně říci, zdali by při navrženém nynějším prodeji usedlosti docílena byla pravá prodejní cena její, či zdali by docílená tržová cena byla správným equivalentem za prodanou usedlost a zdali by při nynějším nízkém zúrokování kapitálu aneb při nynější koupi usedlosti vlastníci usedlosti většího užitku měli, nežli kdyby usedlost později třeba snad za nižší tržovou cenu prodána býti musela. Prodej byl by však také na zřejmou škodu žalovaného, neboť týž za dosud stávajících obtížných vyživovacích poměrů, kde hospodářských výrobků k živobytí potřebných není dosud tolik, by lacino za peníze opatřiti se daly, vyživí mnohem snáze z výrobků polovice usedlosti, jemu patřící, sebe a svou rodinu, pozůstávající z několika členů, nežli kdyby hotové peníze, za polovici usedlosti stržené, na stravu své rodiny vynakládati musel. V nynější době potřebuje ještě žalovaný hospodářských výrobků z jeho polovice usedlosti docílených k výživě své rodiny, neboť utrpěl by značnou škodu, kdyby veškeré potraviny za nynější ceny kupovati byl nucen, nehledíc ani k obtížím, s jich opatřováním spojených. Tyto okolnosti potravinové jsou všeobecně známy (§ 269 c. ř. s.) a v témže smyslu vyjádřil se také znalec zcela určitě, že by žalovaný stěží a s námahou sehnal pro svou rodinu potraviny, nemaje své usedlosti, ježto aprovisace na venkově ještě více pokulhává než aprovisace městská.

N e j v y š š í s o u d vycházel z těchto ú v a h:

Lze plně přisvědčiti dovolatelce, že při posuzování otázky, zda zrušení společného vlastnictví jest včas či nikoli, nejsou rozhodny subjektivní (osobní) poměry podílníků, nýbrž poměry objektivní, dotýkající se podstaty věci a jevící na tuto účinek. S tohoto právního stanoviska nelze ovšem důvodně tvrditi, že prodej usedlosti, oběma sporným stranám společné, byl by nyní nevhodným, kdyžtž za stávajících poměrů majetek nemovitý považován jest za nejbezpečnější, a proto snaha, nabýti takového majetku, nehledíc k požadované ceně, jest všeobecná, takže právě nyní lze za pozemky a hospodářské usedlosti docílití cen kromobyčejných, jakých zajisté nebude docíleno, až nastanou poměry klidné a pravidelné, což v dozírné době dá se očekávati. Pro nevčasnost prodeje tedy nárok žalobkyně za neoprávněný pokládati nelze. Podle § 830 obč. zák. nesmí však požadované zrušení společného vlastnictví býti ani na újmu ostatním podílníkům, a že by tomu tak bylo v tomto případě, rovněž bylo žalovaným namítáno. Při řešení otázky, je-li navrhovaný prodej na újmu

tomu kterému podílníku, nepřicházejí pak již v úvahu poměry objektivní, tu rozhodují spíše okolnosti a ohledy subjektivní, neboť jen podle osobních poměrů podílníků lze posouditi, zda by tito prodejem ve svých majetkových právech a zájmech byli zkráceni a takto z prodeje měli škodu. V tom směru dlužno po stránce skutkové míti na zřeteli, že žalovaný má doma u sebe pět vlastních dětí a dvě cizí dívky. Správně pak soud odvolací poukázal na dosud stávající, všeobecně známé a proto důkazu nepotřebující (§ 269 c. ř. s.) obtížné poměry vyživovací, které mají v zápětí, že není dosud tolik hospodářských výrobků, k živobytí potřebných, by lacino za peníze daly se opatřiti, a správně z toho dovodil, že žalovaný vyživí mnohem šnáze z výrobků polovice společné usedlosti sebe a četnou svou rodinu, než kdyby musil na stravování své rodiny vynakládati hotové peníze za polovici usedlosti stržené, že tedy v nynější přechodní době potřebuje ještě hospodářských výrobků ze své polovice usedlosti a utrpěl by značnou škodu, kdyby byl nucen kupovati veškeré potraviny za nynější — nepřiměřené — ceny.

Čís. 296.

Cenné papíry, jež složil jeden smluvník u druhého jako jistotu za závazky z diferenčních obchodů, mohou, nejsouce ani složenou, pokud se týče zapravenou sázkovou cenou, ani platnou ruční zástavou, kdykoli zpět býti požadovány.

(Rozh. ze dne 15. října 1919, Rv I 454/19.)

Žalobě o vrácení komunálních dluhopisů zemské banky bylo v druhé a třetí stolici vyhověno, nejvyšším soudem z těchto

důvodů:

Obě předchozí stolice dospěly srovnale k úsudku, že předmětem obchodování mezi soupeři této právní rozepře byly obchody diferenční. Oba soupeři s tímto stanoviskem v dovolacím řízení se spřátelili a dlužno proto přestati na něm i soudu dovolacímu. Obě předchozí stolice vycházely dále z téhož právního názoru, že na diferenční obchody dlužno použiti zákonných předpisů o hře a sázce. Také tomuto právnímu názoru neodporuje se v řízení dovolacím a dlužno na něm vybudovati i rozhodnutí dovolací stolice, to tím spíše, kdyžtě řečenému právnímu názoru dostalo se výslovného uznání předpisy čl. XXV. uv. zák. k c. ř. s. a čl. XXIX. uv. zák. k ex. ř. Přezkoumati náleží dovolacímu soudu pouze dvě otázky, jež, jak uplatňuje žalovaný dovolacím důvodem § 503 č. 4 c. ř. s., byly prý v druhé stolici mylným výkladem zákona rozřešeny nesprávně. Jde jednak o to, zda komunální dluhopisy zemské banky dány byly žalobcem žalovanému jako zástava ruční, což jest stanoviskem soudu dovolacího, či zda byly hodnotou, danou v sázku, jak tvrdí žalovaný, jednak o to, zda k zabezpečení nároků z diferenčního obchodu lze platně zřídit zástavu, ku kteréžto otázce dal odvolací soud odpověď zápornou, kdežto